

TRIANGELI-KESKUSTELU

Tutkijan puheenvuoro

TEEMA: Tutkimusperustainen kiusaamisen vastainen työ

Näyttöön perustuvien menetelmien implementointi jää liian vähälle huomiolle

Jotta näyttöön perustuvilla toimintatavoilla, menetelmillä ja ohjelmilla saavutettaisiin hyviä tuloksia, ratkaisevan tärkeää on menetelmän implementointi eli laadukas käyttöön ottaminen ja ylläpitäminen. Koulussa toteutettavien ohjelmien juurruttamista osaksi toimintakulttuuria edesauttavat esimerkiksi selkeät oppaat oheismateriaaleineen, perehdytys ja koulutus sekä säännöllinen viestintä.

On tavallista, että resurssit käytetään uusien menetelmien kehittämiseen sen sijaan, että niitä kohdennettaisiin jo olemassa olevien, näyttöön perustuvien menetelmien implementointin tukemiseen. Tämä johtaa helposti tilanteeseen, jossa kehitetään alati uutta (tai puetaan vanhat ideat uusiin vaatteisiin), mutta mikään menetelmä ei pääse toden teolla juurtumaan.

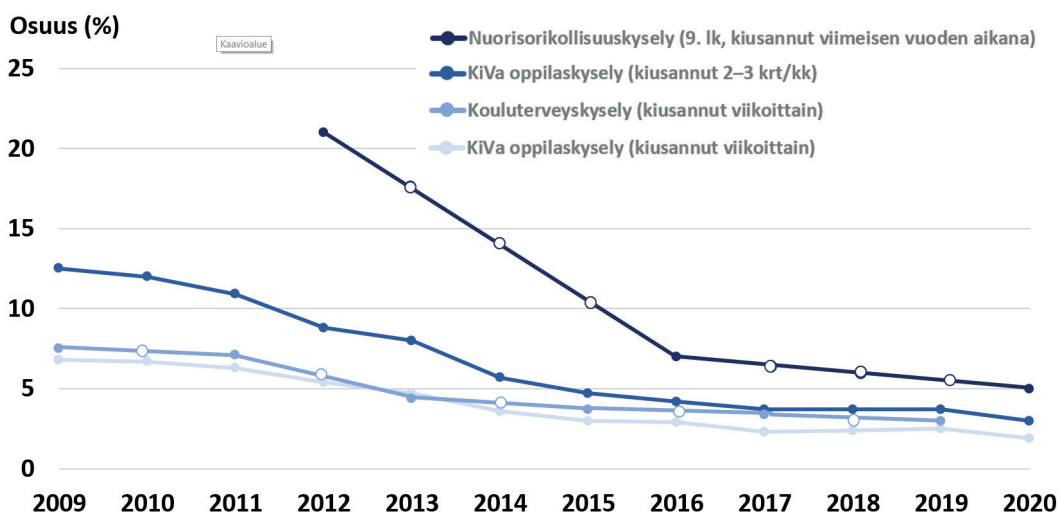
Suomessa opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella kehitetty KiVa Koulu -ohjelma on useissa kansainvälisissä meta-analyseissa

todettu yhdeksi kaikkein tehokkaimmista kiusaamisen ehkäisyn ohjelmista. Saavutettuja tuloksia on raportoitu Suomen lisäksi useasta maasta, mm. Italiasta [1] ja Alankomaista [2]. Kaikkiaan KiVaa käytetään 20 maassa (www.kivaprogram.net) ja se onkin merkittävä koulutusvientituote.

Suomessa ohjelma on pitänyt pintansa jo 15 vuoden ajan. Lähes 1 000 koulua toteuttaa sitä ja niin kutsutulla kuntalisenssillä mukana on 116 kuntaa. Ohjelman hyväksyttävyyttä kentällä näyttäisi varsin vahvalta. Huomasimme kuitenkin mm. vuonna 2019 KiVa on the Road -koulutuskierrettä järjestäessämme, että kysyntä lisäkoulutukselle on valtava.

Tutkimuksemme mukaan alle puolet KiVa Koulu -ohjelman käyttöön ottaneista kouluista jatkaa sen aktiivista toteuttamista ensimmäisten vuosien jälkeen [3]. Monet koulut tarvitsevat tukea implementointiin.

Muita kiusaavat yläkoululaiset Suomessa vuosina 2009–2020

”KiVa Koulu -ohjelmalla saavutettuja tuloksia on raportoitu useista maista.”

Toisessa, vastikään Prevention Science -lehdessä julkaistussa tutkimuksessa [4] tarkastelimme ohjelman toteuttamisen laatua eli sitä, miten KiVa vuosina 2009–2015 toteuttaneet koulut (N = 1 221) tosiasiallisesti puuttuivat kiusaamistapauksiin. Ohjelmassa suositeltuja, näyttöön perustuvia toimintatapoja suositettiin alussa, mutta vuosien myötä ”koulun oman mallin” käyttö lisääntyi niiden kustannuksella. Kuitenkin puuttuminen oli tuloksellisinta niissä kouluissa, joissa käytössä olivat näyttöön perustuvat mallit. Tähän tulokseen päädyttiin sekä koulun henkilökunnan että niiden oppilaiden vastausten perusteella, joihin kohdistuvaan kiusaamiseen oli puuttuttu.

Implementointityön hiipuminen on harvoin tietoinen päätös. Pikemminkin se kertoo koulujen hektisestä arjesta ja henkilökunnan vaihtuvuudesta, mutta ehkäpä myös siitä, miten ohjelmasta viestitään.

On hienoa ja kansainvälisesti tarkasteltuna ainutlaatuista, miten opetus- ja kulttuuriministeriö on tukenut KiVa Koulu -ohjelman kehittämistä ja sen tuomista suomalaisten koulujen saataville. Se sen sijaan on hämmäntävää, miten vähän ministeriö tuo esiin kiusaamisen ehkäisyn ohjelmaa, jonka käyttöön yli kolmannes suomalaisista kunnista on sitoutunut, ja joka perustuu 30 vuoden aikana tehtyi-

hin, monesti palkittuihin tutkimuksiin. KiVa Koulu on kaikkein eniten ja kaikkein tiukimmilla tieteellisillä asetelmilla tutkittu ohjelma, jonka vaikuttavuudesta on erittäin vahvaa näyttöä. Ohjelman laajan käyttöönoton (v. 2009) jälkeen muita kiusaavien oppilaiden osuus on pienentynyt Suomen perusopetusta tarjoavissa kouluissa hämmästyttävällä vauhdilla (kuvio).

Opetus- ja kulttuuriministeriön toimenpideohjelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi (2021) sisältää tärkeitä uusia avauksia. Se painottaa esimerkiksi tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamista varhaiskasvatuksessa ja lainsäädännön tarkastelua. Vahvaan tutkimusnäyttöön perustuvien mallien implementoinnin tukeminen ohjelmasta kuitenkin puuttuu.

Jos keskitytään vain siihen, että KiVa Koulu ei auta kaikkiin tapauksiin ja otetaan tavoitteeksi ”löytää paikallisesti käytettävät, toimivimmat mallit ja levittää nämä mallit koko maahan”, on vaarana, että lapsi hukataan pesuveden mukana. ●

CHRISTINA SALMIVALLI

Professori,
KiVa Koulu -toimenpideohjelman
kehittäjä
Turun yliopisto

LÄHTEET:

- 1 Nocentini A & Menesini E (2016). KiVa Anti-Bullying Program in Italy: Evidence of effectiveness in a randomized control trial. *Prevention Science* 17, 1012–1023. <https://doi.org/10.1007/s11121-016-0690-z>
- 2 Huitsing G, Lodder GMA, Browne W ym. (2020). A Large-Scale Replication of the Effectiveness of the KiVa Antibullying Program: a Randomized Controlled Trial in the Netherlands. *Prevention Science* 21, 627–638. <https://doi.org/10.1007/s11121-020-01116-4>
- 3 Sainio M, Herkama S, Turunen T ym. (2020). Sustainable antibullying program implementation: School profiles and predictors. *Scandinavian Journal of Psychology* 61, 132–142. <https://doi.org/10.1111/sjop.12487>
- 4 Johander E, Turunen T, Garandeau CF ym. (2020). Different approaches to address bullying in KiVa Schools: adherence to guidelines, strategies implemented, and outcomes obtained. *Prevention Science* 22, 299–310. <https://doi.org/10.1007/s11121-020-01178-4>